

نفی جهنم با آموزه همه ادیان ابراهیمی در تعارض است/ نقد و بررسی سخنان جنجالی پاپ

یک کارشناس ادیان تطبیقی با نقد و بررسی سخنان اخیر پاپ در مورد نفی جهنم، گفت: این سخنان پاپ با آموزه همه ادیان ابراهیمی در تعارض است و ویژگی انذار و بشیر بودن پیامبران را زیر سؤال می برد.

یک کارشناس ادیان تطبیقی با نقد و بررسی سخنان اخیر پاپ در مورد نفی جهنم، گفت: این سخنان پاپ با آموزه همه ادیان ابراهیمی در تعارض است و ویژگی انذار و بشیر بودن پیامبران را زیر سؤال می برد.

به گزارش خبرنگار مهر، پاپ فرانسیس رهبر کاتولیک های جهان اخیرا در سخنانی تعجب برانگیز و جنجالی گفت: ما با تفکر و دعا فهم جدیدی از برخی از عقاید به دست آوردیم؛ کلیسا دیگر به جهنم اعتقادی ندارد، زیرا اعتقاد به این مسأله، عشق الهی را زیر سؤال خواهد برد. همچنین خداوند قاضی نیست، بلکه دوستدار بشریت است. خداوند قصد محکومیت کسی را ندارد، علاوه بر داستان آدم و حواء تنها یک اسطوره است و جهنم تنها کنایه ای از روح تنهاست.

پاپ فرانسیس با بیان این که تمام ادیان صحت دارند، زیرا از قلب تمام افرادی سرچشمه گرفته اند که به وجود خداوند ایمان دارند، تصریح کرد: کلیسا در گذشته در مورد برخی از مسایل اخلاقی به شکل نادرستی برخورد می کرد، اما امروز به نقش خود به عنوان قاضی پایان داده و آغوش خود را به روی تمام گروه های مختلف از جمله همجنس گرایان، لیبرالیست ها، محافظه کاران، کمونیست ها، افراد طرفدار سقط جنین و افرادی با میل جنسی مختلف گشوده و از آنان می خواهد به آن بپیوندند، زیرا همگی خداوند را دوست داریم و همگی یک خدای واحد را می پرستیم.

وی در ادامه تأکید کرد: وقت آن رسیده که تعصب را کنار بگذاریم و اعلام کنیم که حقیقت دین قابلیت تغییر و پیشرفت را دارد، به طوری که حتی بی دینان و کافران نیز با دیدن محبت الهی، وجود الله را به رسمیت بشناسند و بعد از آن روح خود را خالص گردانند.

پاپ فرانسیس با اشاره به انجیل کتاب مقدس مسیحیان گفت: با وجود آن که انجیل کتاب زیبایی است، اما در آن کلمات و عباراتی وجود دارد که همگان را به تعصب و محاکمه دعوت می کند، در حالی که زمان آن رسیده تا این بخش ها مورد بازبینی قرار گیرند.

وی در ادامه با اشاره به تغییر برخی از قوانین درباره امکان به عهده گرفتن مقام پاپ توسط زن ابراز امیدواری کرد.

دکتر عبدالرحیم گواهی، رئیس مرکز پژوهش ادیان جهان، عضو فرهنگستان علوم و کارشناس ادیان تطبیقی در نقد و بررسی این اظهارات مطالبی را بیان کرد که اکنون بخشی از آن از نظر شما می گذرد.

متن اصلی سخنان پاپ را ندیدم و تنها ترجمه فارسی آنرا دیدم، اگر در ترجمه اشتباهی نشده باشد و برحسب خبری که رسانه های ایران آمده، ... باید گفت از منظر درون دینی(اسلام و همه ادیان ابراهیمی) نفی جهنم سخن درستی نیست، برای اینکه متون مقدس دینی در یک سری اصول و مبانی مشترکی دارند و آن این است که پیغمبران بشیر و نذیر بودند؛ هم وعده بهشت دادند و هم انذار از جهنم دادند.

خوانندگان می دانند ده ها پاپ باسواد و قدیس تر از ایشان هم وجود داشته است. در واتیکان در کلیسای سن پیر در دو ردیف بزرگ صدها پاپ دفن شدند و اگر پاپی چنین حرفی زده است می توان گفت که پاپهایی هم اصلا چنین حرفی نزدند و این تنها نظر شخصی اوست. در متن خبر هست که ایشان گفته ما با تفکر و دعا به این فهم رسیدیم، می توان مدعی شد که بنده به عنوان یک دین شناس با تفکر و دعا به چنین فهمی نرسیدم یا یک مسیحی با تفکر و دعا به چنین فهمی نرسیده است. صرف اینکه کسی بگوید حتی بالاتر از تفکر و دعا، با عین الیقین و شهود و با علم حضوری به چیزی رسیدم هم شاید درست نباشد. باید ببینیم به چه چیزی رسیده و دست یافته و این یافته ها چقدر با مبانی مستقیمی پیامبران(ع)، یکی است. آموزه های پیامبران که جزو تفکر نیست که بگوئیم کسی بنام پیامبر فکری کرده و چیزی آورده و اکنون کسی فکر بهتری کرده و چیزهای بهتری آورده است. آموزه های پیامبران(ع) از جنس وحی و پیام و خطاب الهی است. اینکه ما به این نتایج رسیدیم، سخنان چندان استوار و برحق نیست، آموزه های پیامبران را زیر سؤال ببریم یعنی انگار پیامبران را در حد افراد معمولی و خود را بالاتر بدانیم.

در متن خبر آمده بود که پاپ می خواهد اعتقادات غلط بر جای مانده از پاپ سابق را تصحیح کند، این سخن صواب است اما نیاز به اثبات دارد اگر بگوئیم وجود جهنم از اعتقادات غلط گذشته است. غلط ترین سنتی که بنده به عنوان دین شناس غیرمسیحی در مسیحیت کاتولیک می شناسم، تجرد و عدم ازدواج است که اشتباه بزرگی است و هزاران مشکل ایجاد کرده که در رأس آنها انحرافات است که پاپها پیدا کردند و ارتباط با کودکان و ... ایجاد شده است.

پاپ مدعی شده کلیسای کاتولیک این حرفها را زده است. بهتر بود به جای کلیسای کاتولیک می گفت: من، چون همه اعضای کلیسای کاتولیک چنین اعتقادی ندارند. درست است که ایشان با رأی گیری رأی آورد ولی اگر در این برهه از زمان کلیسای کاتولیک در ایشان خلاصه شود قبل و بعد از ایشان که نبوده است. روزی هم مارتین لوتر با آن همه عظمت و با آن همه سخنان بر حق، نمی توانست بگوید من، او فهم خود را از انجیل و کلیسا ارائه می داد.

همچنین در این خبر دیدم که پاپ گفته مسأله وجود جهنم با عشق خداوندی تعارض دارد. چه تعارضی در این زمینه می تواند

وجود داشته باشد؟! بالاخره عشق خداوندی و عذاب و جهنم می تواند با هم وجود داشته باشد. مگر مادر گاهی اوقات فرزند خود را تنبیه نمی کند یا معلم گاهی اوقات شاگردان خود را مؤاخذه نمی کند. اگر انسانی زمین و آسمان را پر از فساد کند حالا چون خداوند به انسانها عشق دارد، باید از انسانهایی مانند هیتلر تقدیر و تشکر کند که چند میلیون انسان را کشت و آواره کرد. این چه سخن باطلی است! شاید بتوان گفت کسی که جهنمی می شود دیگر ارزش عشق خداوندی را ندارد.

جایی خوانده بودم «خداوند قاضی نیست، بلکه دوستدار بشر است.» جمله زیباست و شاعرانه است ولی عقلی و استدلالی نیست، اگر کسی قاضی باشد دوستدار انسانها نیست. آیا همه قاضی ها دشمن بشرند. قاضی چون دوستدار بشریت است می خواهد قضاوت کند و انسانهایی را که به حقوق دیگران تجاوز کردند و پای خود را از دایره بشریت بیرون گذاشتند را مجازات کند. در آموزه های ما هست که هیچ مؤمنی در جهنم نمی ماند، بالاخره بعد از مدتی همه مؤمنین وارد بهشت می شوند، به هر حال شرط این است که مؤمن باشند.

پاپ گفته است جهنم کنایه ای از روح تنهاست، بیان این جمله به تنهایی نادرست نیست. اینکه در جایی هم گفته اینها جنبه تمثیلی دارد هم نادرست نیست، قرآن هم اشاره به این امر دارد. «وَلِلَّهِ الْأَمْثَالُ تَضَرُّهَا لِلنَّاسِ» چون نمی تواند نعمتهای اخروی را برای انسانی که آخرت را ندیده تشریح کند، بنابراین می گوید اینها مثالی است که ما می زنیم. اصطلاح روح تنها هم نادرست نیست. در قرآن هم آمده «فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا»، حتی «مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ» هم داریم.

سخن ناصوابی نیست که بگوئیم زندگی انسان در کنار خدا یعنی در فنای فی الله و بقای بالله با خدا یکی می شود و آن بهشتی است که انسان به خدا بر می گردد و جهنم هم دور ماندن از خداست و آن آتش تنهایی است. اینها سخنهای تمثیلی نادرستی نیست اما اگر بگوئیم به کلی جهنمی وجود ندارد نادرست است. اینکه مسیحیان بگویند فقط ما وارد بهشت می شویم حرف باطلی است. قرآن می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِّينَ وَالصَّادِقِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلُوا صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» یعنی کسی که ایمان داشته باشد وارد بهشت می شود. آنجایی هم که خداوند می گوید ما را می بخشد، می گوید جز کسی که شک ورزید «إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَقْبِضُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا» مسیحیان معتقدند فقط خودشان به بهشت می روند، پاپ می خواهد انحصارگرایی مسیحیت را از بین ببرد.

اما در ذیل این حرف گفته خداوند آغوش خود را به روی تمام گروه های مختلف از جمله همجنسگرایان، لیبرالیستها، محافظه کاران، کمونیستها، افراد طرفدار سقط جنین و افرادی با میل جنسی مختلف، گشوده و از آنان می خواهد به آن بپیوندند، اگرچه هیچ کس نباید از رحمت خدا مأیوس شود. این تأکیدی است که در قرآن آمده، «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَفَّورُ الرَّحِيمُ» البته این خطاب به مؤمنین است. ثانیاً کار درستی نیست که لیبرالیستها را کنار همجنس گرایان قلمداد کنیم ولو اینکه کسی بگوید همجنس گرایی یک نوع بیماری و انحراف اخلاقی نیست و انحرافی فیزیولوژیک است. با این وجود هم نمی توان اینها را کنار هم گذاشت اگر اینها را آزاد بگذاریم تا جوامع به این سمت بروند معلوم نیست که عاقبت چه می شود. این تنوع طلبی زشت جنسی که در غرب در خیلی از کشورها قانونی شده، امر پسندیده ای و قابل دفاعی نیست.

پاپ در جایی گفته حقیقت دین قابلیت تغییر و پیشرفت را دارد، که این یک اصطلاح شاعرانه است. شاید بهتر بود می گفت که قابلیت تفسیر و پیشرفت را دارد. تغییر ممکن است شامل اصول و مبادی دین هم شود که اگر این گونه باشد درست نیست. اصول و مبانی دین ثابت است.

«إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ» تغییری که جوامع در خودشان می دهند باعث می شود درهای رحمت و پیشرفت را به سوی خود باز کنند، یا اینکه بگویند بی دینان و کافران هم می توانند مشمول این موضوع عن شوند. چرا؟ این حرف خوبی است، پیامبر(ص) با چه کسانی کار داشت؟ مگر پیامبر(ص) با کافران، بی دینان و مشرکان کار نداشت. افراد کمی از اهل کتاب آمدند و مسلمان شدند. عمده افرادی که به پیامبر(ص) می پیوستند کافر بودند.

بعضی از سخنان پاپ، لطیف است و جنبه عرفانی دارد. ایشان می گوید انجیل همگان را به تعصب دعوت می کند. البته باید مشخص شود تعصب به چه معناست: ما دو تعصب داریم: تعصب بر پای حق و اخلاق و ایمان درست و ایثار و شهادت و فداکاری و گذشت و ... اینها که بد نیست. اگر انسان بر انسانیت انسان و کرامت انسانی و بر اعتقاد به خدا و اعتقاد به عالم تعصب داشته باشد و پافشاری کند و اقامه برهان کند، که چیز بدی نیست. حتی جدل خوب هم داریم، جدل مبتنی بر علم و برهان، خوب است. این گونه نیست که هر تعصبی در حوزه دین، بد باشد. مگر سکولارها بر اندیشه و عقیده خود تعصب ندارند. مگر ملحدان و ... روی عقاید خودشان تعصب ندارند. تعصب که فی الجمله بد نیست. تعصب یکجانبه و غیرمنصفانه و یک طرفه نادرست است.

روی هم رفته باید این سخنان پاپ را به فال نیک گرفت و امیدوار بود که به مسائل اصلی تر مسیحیت بپردازند. ایشان اعتقاد به اینکه فقط مسیحیها به بهشت می روند را مورد سؤال و چالش قرار داد. هر مؤمن سالم صحیح العملی به بهشت می رود، می خواهد هر اسمی و عنوانی داشته باشد.